

PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION

Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference

Stockholm, Sweden
February 07 – 10, 2023

UDC 01.1

The 5th International scientific and practical conference “Prospects of modern science and education” (February 07 – 10, 2023) Stockholm, Sweden. International Science Group. 2023. 664 p.

ISBN – 979-8-88896-530-6

DOI – 10.46299/ISG.2023.1.5

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

86.	Андреїв Т.С., Суліцький В.В. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇХ СІМЕЙ	377
87.	Бойко Д.В., Бондар А.Ю., Кашперенко Я.Ю., Левіщенко В.В., Орлюк Я.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ”	383
88.	Варешкіна Н.В. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ВНЗ	386
89.	Веремко К. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ НА ЗАСАДАХ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ	389
90.	Григор'єва В.А., Лисак Л.К. РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	396
91.	Губа К.О., Князян М.О. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ	399
92.	Зеленська Л., Лу Сюй "ДИТЯЧИЙ СВІТ" – ОДНА З ПЕРШИХ ГАЗЕТ ДЛЯ ДІТЕЙ У КНР	404
93.	Канова Л.П. МОТИВАЦІЙНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	407
94.	Кубатко А.І., Кириченко О.В. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ – ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	410

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇХ СІМЕЙ

Андреїв Тетяна Святославівна

студентка 3 курсу освітньої програми «Соціальна робота»
факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

Суліцький Вадим Володимирович

кандидат психологічних наук, доцент
факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

Останнім часом українські військовослужбовці та члени їхніх сімей дедалі стають центральною темою у засобах масової інформації, привертаючи громадську увагу. Це пов'язано з війною, що йде на території України. У сучасних умовах сім'ї військовослужбовців стикаються з труднощами, що пов'язані зі змінами їхнього соціального статусу. Зараз, проблеми клієнтів цієї категорії посідають важливе місце у соціальній роботі. «Настрій сім'ї» військовослужбовця може бути досить мінливим через різні соціальні кризи, що обумовлені негативними подіями у світі та державі (пандемія та війна). Так, наприклад, у ході соціального супроводу можна бачити поведінкові зміни, що відбуваються в сім'ї військовослужбовця (сварки, насильство, розлучення, внутрішня та зовнішня міграції дружин і дітей, пияцтво тощо). Але, водночас, саме сім'я, у більшості випадках, є тим стримуючим і надихаючим чинником, що має великий позитивний вплив на морально-бойовий дух і, загалом, на всю службову діяльність військовослужбовця.

На даний час науковці в галузі соціальної роботи, психології та педагогіки активно досліджують різноманітні проблеми сімей військовослужбовців і надають рекомендації щодо вирішення питань соціального захисту та супроводження, соціальної підтримки та допомоги даній категорії населення. Серед науковців треба зазначити публікації таких вчених, як М. Варій, Л. Гончаренко, Л. Долинська, А. Дуля, І. Качан, О. Макаревич, Н. Олексюк, Т. Семигіна, Б. Шамрай, О. Штепа, О. Файдюк та інші.

Про систему соціально-педагогічної роботи з сім'ями військовослужбовців в умовах реформування Збройних Сил України детально описано у дослідженні Н. Олексюк [1]. У своїх працях Н. Олексюк акцентує увагу, що саме військова служба одного або двох членів сім'ї є причиною обмеження їх соціальних контактів, відбувається певна ізоляція від суспільства. Нам імпонує думка вченої про важливість позитивної спрямованості сімей військовослужбовців, адже для них сім'я є компенсуючим чинником та «емоційним притулком» [2].

Проблему також становить період, коли військовослужбовці виходять на пенсію, звільняються через отримання поранень тощо. Саме на подолання різноманітних ускладнень у житті військовослужбовців і членів їх сімей

спрямована діяльність соціальних працівників [3], психологів, медичних працівників та представників інших сфер.

У загальному розумінні, військова служба – це особливий вид державної служби, що полягає у виконанні громадянами встановленої законами військового обов'язку у складі Збройних Сил України. Саме військова служба є найактивнішою формою реалізації громадянських обов'язків кожного українця. Захист військовослужбовців / громадян, звільнених із військової служби та членів їх сімей – є основною функцією держави про права, пільги, гарантії та компенсації зазначеним особам та інші заходи їхнього соціального захисту, а також правовим механізмом їх реалізації, що закріплено у законах та інших нормативних правових актах [4].

Соціальний захист військовослужбовців / громадян, звільнених із військової служби та членів їх сімей є також важливою функцією держави, що передбачає реалізацію їх прав, пільг, гарантій та компенсацій органами державної влади, органами військового управління й органами місцевого самоврядування; вдосконалення механізмів та інститутів соціального захисту зазначених осіб; охорону їх життя та здоров'я, а також інші заходи, що спрямовані на створення умов для життєдіяльності, що відповідають характеру військової служби та її ролі у суспільстві [4; 5].

За змістом соціальна робота з військовослужбовцями включає такі аспекти [6; 7; 8]:

вивчення та прогнозування розвитку соціальних процесів у військових колективах і районах дислокації військових частин;

вироблення, прийняття та реалізацію виконання управлінських рішень щодо здійснення соціального захисту військовослужбовців;

організацію та проведення правового виховання різних категорій військовослужбовців;

забезпечення індивідуальної допомоги різним категоріям військовослужбовців з метою вирішення конкретних соціально-правових проблем;

навчання командирів, інших посадових осіб правовим засад службової діяльності щодо здійснення соціального захисту підлеглих;

розгляд і вирішення скарг та заяв військовослужбовців і членів їх сімей;

взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями з питань соціального захисту військовослужбовців та членів їхніх сімей.

Технології соціальної роботи з військовослужбовцями та їхніми сім'ями різняться в залежності від характеру та глибини соціальних проблем. Це значною мірою визначається приналежністю до певного складу військовослужбовців, тривалістю їхнього перебування на військовій службі тощо. Так, матеріальні труднощі та соціальні обмеження, що зазнають солдати термінової служби та їхні сім'ї (наприклад, мале грошове забезпечення, життя в казармі, далеко від сім'ї) можуть бути не характерними для військовослужбовців особливих спеціальностей (військові музиканти, спортсмени), які мають можливість

проживати у своїй сім'ї та отримувати певну винагороду за свою працю у період військової служби [2; 9; 10].

Усі військовослужбовці без винятку потребують захисту своїх прав та проведення виховних, соціально-адаптаційних та культурно-рекреаційних заходів, що формують звичку до перебування в умовах військової служби, в оточенні тих самих людей. Але, під час воєнних дій, військовослужбовці та члени їхньої сім'ї зіштовхуються з проблемами іншого порядку: загибель під час бойових дій; отримання поранень різного ступеня складнощів; інвалідність; втрата працездатності; жінки залишаються удовою, а діти – сиротами тощо.

Головні цілі соціальної роботи, у самому загальному вигляді, полягають у відновленні фізичних і психічних сил військовослужбовців, у корекції їх особистісних установок щодо елементів соціальної справедливості у службових стосунках, що характерні для військової служби.

Варто відзначити, що соціальна робота з військовослужбовцями здійснюється як в умовах Збройних Сил, так і загалом у суспільстві. Безумовно, соціальним захистом військовослужбовців повинні займатися військові психологи, юристи, фахівці військово-медичних установ. Однак, стройові командири та керівники будь-якого рангу також повинні забезпечувати в межах своєї компетенції соціальну захищеність підлеглих військовослужбовців та їхніх сімей. Найбільш важливе завдання полягає у дотриманні всіх прав і пільг, що стосуються військовослужбовців відповідно до чинного законодавства, забезпечення таких соціально-побутових умов, що сприяють укріпленню здоров'я та працездатності людей, які перебувають на військовій службі.

Основними соціальними проблемами військовослужбовців та їх сімей є: малозабезпеченість; проблеми з освітою і вихованням дітей; проблеми із здоров'ям самого військовослужбовця та членів його сім'ї; проблеми з житлом; проблеми з роботою та соціальним становищем дружин військовослужбовців через вимушену зміну місця проживання [11].

Виходячи з цього, провідними завданнями соціальних працівників є: інформування військовослужбовців та їх сімей про наявність пільг та певних соціальних виплат; надання психологічної підтримки; сприяння у наданні юридичних консультацій; підтримка у вихованні дітей; організація діяльності груп самодопомоги та взаємодопомоги; навчання та перенавчання громадянським професіям; консультування з метою адаптації до життя поза військовою службою; організація культурно-дозвілєвої діяльності [12].

На даний час найпоширенішими технологіями соціальної роботи з військовослужбовцями та їхніми сім'ями є: технології формування свідомості; технології організації пізнавальної/ практичної діяльності та поведінки; технології стимулювання діяльності та поведінки. Вони є найбільш поширеними в роботі як з окремими сім'ями, так і з великими групами військовослужбовців та їх сім'ями.

Соціально-правовий захист військовослужбовців Збройних Сил України та їх сімей побудований на основі таких принципів: принцип законності та прав людини; принцип незалежності; принцип державного підходу до завдань, що

реалізуються у соціально-правовій діяльності з військовослужбовцями та їх сім'ями; принцип зв'язку змісту соціально-педагогічної діяльності з конкретними умовами життєдіяльності сім'ї; принцип особистісного підходу; принцип диференційованого й індивідуального підходу; принцип соціокультурної спрямованості; принцип універсальності; принцип клієнтоцентризму; принцип родинноцентризму; принцип опори на власні сили; принципи конфіденційності та толерантності.

Відповідно «Довідника про основні права військовослужбовців» в українському законодавстві правовий статус військовослужбовців визначається та регламентується такими законами та нормативно-правовими актами: Конституцією України, від 28 червня 1996 року; Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу», 25 березня 1992 року; Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», від 20 грудня 1991 року; Законом України «Про соціальні послуги», від 19 червня 2003 року; Законом України «Про Збройні Сили України», від 6 грудня 1991; Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації», від 23 квітня 1991 року; Дисциплінарним Статутом Збройних Сил України від 24 березня 1999 року; Статутом внутрішньої служби, від 24 березня 1999 року; Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року; Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 6 вересня 2012 року; Законом України «Про відпустки» від 1996 року; Сімейним кодексом України від 10 січня 2002 року [13, с.8].

Так, наприклад, у статті 17 Конституції України вказується, що держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей. У ст. 9 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» описується про такі права, пільги та соціальні гарантії: «з приводу продовольчого, речового та іншого матеріального забезпечення; про безоплатну кваліфіковану медичну допомогу у військово-медичних закладах охорони здоров'я, що надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я за рахунок Міністерства оборони України».

У пункті 1 ст. 11 Порядку проведення реабілітації та відшкодування вартості проїзду встановлюються Кабінетом Міністрів України з приводу правового захисту військовослужбовців зазначається про надання санаторно-курортного лікування та відпочинку військовослужбовцям і членам їх сімей (окрім військовослужбовців строкової військової служби) у санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах і на туристських базах Міністерства оборони України, з пільговою оплатою вартості путівок у розмірах та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України не більше одного разу на рік; таким же правом користуються члени сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби.

У пункті 3 цієї ж статті конкретизовано перелік осіб: батьки, дружина (чоловік), неповнолітні діти, а також діти-інваліди з дитинства (незалежно від їх віку). При цьому у правових документах підкреслюється, що пільги, передбачені першим реченням абзацу першого цього пункту, надаються військовослужбовцям та членам їх сімей за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує трьох прожиткових мінімумів.

У цьому ж документі, у пункті 5 ст.12 вказується, що військовослужбовцям, а також звільненим з військової служби особам, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та членам їх сімей, які перебувають на їх утриманні, батькам та членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, надається 50-відсоткова знижка плати за користування житлом (квартирної плати) та плати за комунальні послуги (водопостачання, газ, електрична, тепла енергія та інші послуги) в жилих будинках усіх форм власності в межах встановлених норм, передбачених законодавством, особам, звільненим з військової служби, які стали інвалідами під час проходження військової служби, надається 50-відсоткова знижка плати за встановлення і користування квартирним телефоном.

Таким чином, соціальний захист військовослужбовців / громадян, звільнених з військової служби та членів їх сімей є важливою функцією держави, що передбачає реалізацію їх прав, пільг, гарантій та матеріальних виплат органами державної влади, органами військового управління й органами місцевого самоврядування; вдосконалення механізмів та інститутів соціального захисту зазначених осіб; охорону їх життя та здоров'я, а також інші заходи, що спрямовані на створення умов для життєдіяльності, що відповідають характеру військової служби та її ролі у суспільстві.

Найбільш незахищеними, на наш погляд, є військовослужбовці-інваліди, які потребують окремих програм реабілітації, соціального захисту та супроводу, соціальної підтримки та допомоги. Тому, перспективою наших подальших наукових пошуків буде розробка тренінгу для цієї категорії військовослужбовців, його апробація та висвітлення результатів у наукових виданнях.

Список літератури:

1. Олексюк Н.С. Дотримання основних принципів соціально-педагогічної роботи з сім'ями військовослужбовців як умова її ефективності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. № 8. С. 56-62.
2. Олексюк Н.С. Система соціально-педагогічної роботи з сім'ями військовослужбовців в умовах реформування Збройних Сил України : автореф. дис. д-ра пед. наук : спец. 13.00.05. Луганськ, 2012. 44 с.
3. Овсяннікова Я.О. Соціально-психологічний тренінг, як засіб подолання стресових впливів на працівника екстремального виду діяльності. Психолого-педагогічна складова підготовки працівників системи МВС : матеріали наук.-практ. конф. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2008. С. 47-49.

4. Гончаренко Л. О. Професіоналізація військової діяльності в сучасному суспільстві (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03 "Соціальна філософія та філософія історії". Харків, 1998. 16 с.
5. Варій М.Й. Основи соціальної психології військового колективу. Львів : Сполом, 2000. 249 с.
6. Долинська Л. В. Тренінг особистісно-професійної зрілості. Київ : Марич, 2010. 128 с.
7. Качан І.І. До питання про соціальний захист військовослужбовців. *Право військової сфери*. 2005. № 6. С. 16-18.
8. Макаревич О. П. Психологічна підготовка особистості до поведінки в складних ситуаціях. Київ : НАОУ, 2001. 183 с.
9. Наказ про затвердження Настанови з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України та Положення про організацію післядипломної освіти працівників органів внутрішніх справ України (МВС України) від 11.07. 2006 року, № 693.
10. Професійно-психологічний тренінг військовослужбовців Національної гвардії України / [О. С. Колесніченко, Я.В. Мацегора, І. І. Приходько та ін.] // За заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НА НГУ, 2016. 281 с.
11. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму. Київ, 2020. 275 с.
12. Шамрай Б. М. Правові аспекти обмеження конституційних прав та свобод військовослужбовців під час дії правового режиму воєнного стану. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 28. С. 70-73.
13. Штепа О. С. Трансформація особистості у тренінгах особистісного зростання та способи її вимірювання. *Практична психологія і соціальна робота*. 2004. №3. С. 58-61.